

Hint-Türk İmparatorluğu: Sultan mı? Padişah mı?

Hindistan Alt-Kıtası'nda en büyük ve görkemli saltanat Hint-Türk İmparatorluğu döneminde yaşanmıştır. Hint-Türk İmparatorluğu'nun temelini 1526'da Babur atmıştır ve imparatorluk 1857 yılına kadar hükmünü sürdürebilmiştir.

Babur'dan önce Hindistan'a gelen Müslüman hükümdarlara "Sultan" diye hitap edilirdi. "Sultan" kelimesinin kullanılması Abbasi döneminden kalma bir alışkanlıktı ancak Babur, Hindistan'ı fethetmeden önce daha Kabil'deyken kendisine padişah denilmeye başlanmıştı. Babur'un Hindistan'ı kısmen fethinden sonra da Hint-Türk İmparatorluğu'nda hükümdarlar "Padişah" unvanını kullanmaya başladılar.

Babur

Babur, Orta Asya'da Fergana'nın başkenti İndican'da 1482 yılında doğdu. Asıl adı Zahiruddin'di ancak annesi tarafından Babur diye de adlandırılmıştır. Babası Ömer Şeyh Mirza, büyük savaşçı Timur'un soyundandı ve Fergana'yı yönetiyordu. Annesi Kutlu Nigar Hanım'ın soyu da babası Yusuf Han'dan dolayı Cengiz Han'dan geliyordu.

Babur, aslen Türk olduğunu öne sürüyor kendisine Moğol ya da Mongol denilmesinden rahatsızlık duyuyordu ancak Hintliler, bir dönem boyunca kuzeyden gelen bütün saldırganlara ayırt etmeksizin Moğol ya da Mongol demişlerdir. Böylelikle Moğol kelimesi Hindistan'da "kuzeyden gelen" anlamında kullanılmıştır. Avrupalı tarihçiler de Hindistan tarihinden bahsederken *Mongol*, *Mughal*, *Mogol* gibi sıfatları "dışarıdan gelme" anlamında kullanmışlardır. Babur bazı tarihçiler

tarafından böyle nitelendirilse de Bayur'un da belirttiği gibi ordusuna ve devletine Türk dedirtmiştir (1987/II).

Babur, henüz 12 yaşındayken Türkistan'da Fergana Han'ı olan babası Ömer Şeyh Mirza, dik bir tepeye inşa ettirdiği güvercin kafesinde kuşlarını yemlerken uçurumdan düşüp ölünce Fergana ülkesi, akrabalar tarafından kardeşler arasında pay edildi. Bu uygulama iç kargaşa ve savaşlara neden olduğundan Babur, yirmi dört yaşına kadar tahttaki hakkını korumak için mücadele etmek zorunda kaldı. 1497 yılında Semerkant'ı fethetti. Tarihte üç defa Semerkant'ı fethetmiştir ancak uzun süreyle elinde tutamamıştır. Türkistan'da sürekli değişen güç dengeleri yüzünden Özbekler, Babur'un ata yurdunda kalıcı bir saltanat kurmasına izin vermemiştir o da hiçbir zaman Semerkant ve Fergana'ya tam anlamıyla hükmedecek gücü elde edememiştir. Özbekler karşısında mağlup düşen Babur, az sayıda askerle Hindu-Kuş dağlarının güneyine kadar çekilmek zorunda kalarak Kabil'e ulaşmıştır. Burada amcası Uluğ Bey'in oğlu Abdulmelik Mirza'ya baskı yapıp kaleyi kuşatmış ve 1504 yılından itibaren Kabil ile Gazne'de hüküm sürmeye başlamıştır. Bu bölge aynı zamanda Hindistan'la Türkistan arasındaki geçit noktasıdır. Kabil'e yerleştikten sonra güneyde kolay ganimet elde edip saltanat kurabilme ihtimali varken yaklaşık yirmi yıl boyunca yönünü Hindistan'a çevirmek yerine gözlerini hep Orta Asya'ya dikmiştir. Bunun nedeni olarak amacının Semerkant'ı geri almak olduğunu söyleyebiliriz ancak Özbeklere karşı galip gelebilmek için hem parasal güce hem de çok sayıda askere ihtiyacı vardı. Diğer taraftan Kabil, Gazne ve çevresinde hüküm sürüp vergi toplayabilmek için çoğu kez savaşmak zorunda kaldı.

Yöre halkı çoğunlukla Türk, Arap, Hazara ve Afgan'lardan oluşmaktaydı ve Babur'un ordusunda yer yer sözünü dinlemeyecek paralı askerlerden oluşan Moğollar ile her an kendisine kafa tutabilecek Türk beyleri bulunmaktaydı. Bu yüzden orduyu devamlı dinamik tutabilmesi için ganimet elde etmesi gerekiyordu ve o da beraberindekilerle birlikte Afganlar üzerine seferler düzenlemeye başlamıştı, ancak bu seferlerden elde ettiği gelire Fergana ve Semerkant'ı tekrar ele geçirebilecek güce ulaşması mümkün değildi. Bunun bilincinde olan Babur, İran Şahı İsmail Safevi'yle Özbeklere karşı işbirliği yaptı ve Özbek Hanı Şaybak'ı yenilgiye uğratarak Türkistan'a girdi. Babur'un belirttiğine göre burada, Babur'a Şah İsmail'in adamıymış, yardımcısıymış ve Şiiliğin yayıcısıymış gözüyle bakıldığından 1511'de Semerkant, Buhara, Taşkent ve Fergana bölgelerini Özbeklerden geri almış olsa da Türkmenlerden beklediği desteği göremeyince bu yörelerde hâkimiyeti çok uzun sürmedi (1987/II).

Türkistan'da zor duruma düşen Babur, 1512 yılında Özbeklere yenilince güneye çekilmek zorunda kaldı. 1514 yılında Şah İsmail'in Çaldıran'da Yavuz Sultan Selim'e yenilmesinin ardından o da Türkistan'daki ata yurdundan ümidini kesmek durumunda kalınca yönünü tamamıyla Hindistan'a çevirdi. Kabil'e dönünce tekrar güneye akınlar düzenledi ve 1516 yılında günümüz Pakistan topraklarına ilk adımını atmış oldu. Hayber Geçidi'nden Swat Vadisi'ne doğru yaptığı seferler onu güneye, Indus ırmağının kıyılarından Bhera ve Sargodha bölgelerine kadar ulaştırdı. Pencab seferlerinden elde ettiği kazanç sayesinde kaybettiği gücü yeniden topladı.

1519-1524 yılları arasında Babur'un Pencab'da nüfuz ettiği alan hayli genişlemişti. O dönem Delhi, zalimliği ve adaletsizliğiyle ünlenmiş olan Sultan

İbrahim Lodhi tarafından yönetilmekteydi. Sultan İbrahim Lodhi'nin emrindekilere uyguladığı aşırı baskıcı tutum Devlet Han Lodhi gibi üst düzey devlet adamlarını incitmiş ve Delhi'yi İbrahim Lodhi'den kurtarma arayışlarına sevk etmişti. Devlet Han Lodhi ve diğer ileri gelenler Babur'a "Gel ve savaşta bize destek ol" (Whyte 2016:2) diye haber göndererek birçok defa yardım talebinde bulunurlar. Bunun üzerine Babur, İbrahim Lodhi'ye gönderdiği bir elçiyle büyük dedesi Timur'dan miras olarak gördüğü topraklardaki hakkının kendisine verilmesini ister. Gönderdiği elçi, eli boş dönünce Çinab Irmağı'nın çevresini ele geçirip yağmalar ve Kabil'e döner. Devlet Han Lodhi'nin çağruları devam etmektedir bunun üzerine 1526 yılına kadar detaylı bir planla ordusunu büyük savaşa hazırlar. Amacı İbrahim Lodhi'yi savaşta yenilgiye uğratıp Delhi Sultanlığı'nı tamamıyla ele geçirmektir.